

Vankeuslain uudistamistyöryhmän 4. kokous

Aika 15.12.2021 klo 9.30-11.30

Paikka Teams

Läsnä Juho Martikainen (pj), Paulina Tallroth, Merituuli Mähkä, Marko Aittomäki, Annika Finnberg, Johanna Hietapakka, Jarkko Nieminen, Petri Laitinen, Marjatta Kaurala, Minna Saukko, Heli Tamminen, Marjatta Kaurala, Tomi Tuovinen, Minna Suni-Anttila, Vilma Faal, Anne Kohvakka (siht.)

Lisäksi kuultavana asiantuntijana projektipäällikkö Pia Puolakka/Rikosseuraamuslaitos

1. Työryhmän täydentäminen

Puheenjohtaja totesi, että työryhmän jäseneksi on nimitetty erityisohjaaja Minna Suni-Anttila Riihimäen vankilasta. Työryhmän tehtävien kannalta on perusteltua, että työryhmässä on edustettuna myös erityisohjaajan tehtävänkuvalla työskentelevä henkilö.

2. Sähköposti, internet ja matkapuhelin-yleistä

-Puheenjohtaja totesi, että vankien sähköistä viestintää koskevia säännöksiä on perusteltua tarkastella yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten vuoksi ja erityisesti normaalisuusperiaatteen näkökulmasta. Nykyisin yhteiskunnassa viestitään ja asioidaan pääsääntöisesti sähköisesti. Vangeille tämä on huomattavasti suppeammin sallittu. Varsinaisesti tälle erolle ei ole esitetty perusteita.

- Työryhmä kävi keskustelun sähköpostin, internetin ja matkapuhelinten käytön uudistamistarpeista. Lopullisia linjauksia internetin, sähköpostin ja oman puhelimen käytön osalta avovankilassa tai suljetussa vankilassa ei vielä tehty. Kokouksessa käytiin alustavaa keskustelua jatkovalmistelua varten.

-Keskustelussa katsottiin, että vahva tunnistautuminen, sähköinen viranomaisasiointi ja verkkopankin käyttö olisi mahdollistettava vangeille. Myös sähköpostin käyttö olisi mahdollistettava vangeille. Vahvan tunnistautumisen osalta todettiin ensinnäkin se, ettei kaikilla vangeilla ole pankkitiliä/pankkitunnuksia. Joillain pankeilla on myös tunnistautumislaitteita. Henkilökortilla tunnistautuminen on mahdollista sirukortin lukijalla.

- Käyttömahdollisuuksien laajentaminen on toteutettava siten, ettei vankilaturvallisuus vaarannu. Turvallisuus tulee huomioida niin lainsäädännössä kuin käytännössä. Erityisesti älypuhelimien kamerat nousivat keskustelussa esille turvallisuusriskinä.
- Vankien oikeutta käyttää internetiä, sähköpostia ja matkapuhelinta vankilan ulkopuolella ei liene perusteltua rajoittaa eikä valvonta edes ole mahdollista.
- Useassa puheenvuorossa tuotiin esille vankiloiden laitteiden riittämättömyys. Tämä vaikuttaa erityisesti opiskeluun. Laitteiden riittävyydellä on merkitystä myös yhteyksien ylläpitämisen kannalta. Mahdollisuudella käyttää sähköisiä laitteita voidaan vaikuttaa myös syrjäytymisen ehkäisemiseen. Asialla on merkitystä lisäksi tiedotusvälineiden seuraamisen kannalta. Laitteiden riittämättömyyden ongelmasta päästäneen eroon vasta kun kaikissa vankiloissa on sulleissa omat päätteet. Tällä hetkellä työasemia on yhteensä noin 250 (2-20/vankila).
- Vangit (erityisesti ulkomaalaiset) pitävät paljon yhteyttä WhatsApp –puheluiden kautta niiden maksuttomuuden vuoksi. Videotapaamisten järjestämiseen palataan myöhemmin tapaamisia käsiteltäessä.
- AOA:lla on käsiteltävänä kantelu missä on kyse siitä, että vankien käyttöön annettujen matkapuhelinten käyttöön liittyvissä lupaehdoissa vankeja on kielletty poistamasta puhelimesta saamiaan ja lähettämiään tekstiviestejä.
- Sähköpostin käyttö on tulossa pilotointiin Hämeenlinnan vankilassa. Suljetuissa vankiloissa sallitut sähköpostiosoitteet määriteltäisiin vankikohtaisesti, vastaavasti kuten puheluiden osalta. Avovankioissa vastaavaa sähköpostiosoitteiden määrittelyä ei tehtäisi. Syksyllä järjestelmä on tarkoitus laajentaa kaikkiin vankiloihin. Sähköpostin korvatesa kirjepostia säästyy valvontaresursseja.
- Vankien yhdenvertaisuus on ongelma tilanteessa, jolloin saman turvallisuustason eri vankiloissa on hyvinkin erilaiset mahdollisuudet asioida sähköisesti.
- Ns. älyvankilan missä vangeilla on omat päätteet sulleissään (nykyisellään Hämeenlinnan vankila) hinta on noin 1000 euroa/vanki/vuosi
- Uusiin vankiloihin älyvankilan valmiudet tehdään rakennusvaiheessa, muissa vankiloissa lisätään työasemia.
- Rikosseuraamuslaitoksessa tehdään auditointi sähköisestä asioinnista.
- Todettiin, että älypuhelimet ovat pääasiallinen matkapuhelintyyppi ja olisi perustelluinta rakentaa sääntely niiden pohjalta.
- Kiinnitettiin huomiota siihen, että jos vangit voivat käyttää omia puhelimiaan voitaisiin myös yhteydenotot Vankiterveydenhuoltoon toteuttaa puhelimitse nykyisen paperisen yhteydenoton sijaan.

3. Avolaitokset

- Nykyinen lupaan pohjautuva menettely katsottiin kankeaksi, näennäiseksi ja työllistäväksi, erityisesti vankilan laitteiden osalta.

Internet

- Katsottiin, että internetin käytön pääsäännöksi tulisi säätää oikeus käyttää rajoitetusti ja valvotusti internetiä vankilan koneilta. Oikeus voitaisiin turvallisuussyistä evätä.

Sähköposti

- Sähköpostin käytössä kyse on perinteiseen kirjeenvaihtoon rinnastuvasta asiasta. Myös sähköpostin käytön osalta lähtökohtana tulisi olla internetiä vastaavasti oikeus, mikä voidaan turvallisuussyistä evätä. Oikeus sähköpostin käyttöön on rajoitettu tiettyihin asioihin, vaikka kyse on itseasiassa kirjeenvaihto-oikeuden toteuttamisesta sähköisesti.

Omien älypuhelimien käyttö

- Keskustelussa tuotiin esille älypuhelimiin liittyvät riskit – pääsy internetiin sekä kamera (yksityisyydensuojaan liittyvät seikat).
- Katsottiin, että omien älypuhelimien käyttö avolaitoksissa valvotusti olisi toimiva ratkaisu.
- Sähköinen tunnistautuminen ja verkkopankin käyttö edellyttävät nykyisin pitkälti älypuhelimia. Mahdollisuus näihin on oltava.

4. Suljetut vankilat

Sähköposti ja internet

- Luvanvaraisuutta sähköpostin ja internetin käyttöön ei pidetty perusteltuna myöskään suljettujen vankiloiden osalta. Lupien myöntämisen sijaan asia voidaan yhtenevästi avovankiloiden tapaan muuttaa oikeudeksi, joka voidaan turvallisuussyistä evätä. Internetin osalta suljetuista vankiloista tulee edelleen päästä vain sallituille sivustoille.

Omien älypuhelimien käyttö

- Turvallisuustekijöistä johtuen omien puhelinten käyttöä ei katsottu perustelluksi suljetuissa vankiloissa
- Sähköinen asiointi/vahva tunnistautuminen/verkkopankin käyttö tulee kuitenkin olla mahdollista. Tämä edellyttää käytännössä mahdollisuutta käyttää älypuhelimia.

5. Seuraava kokous

Työryhmän 5. kokous on 25.1.2022, klo 9.00-11.30, Kokouksen aiheena ovat:

- Keskustellaan sähköpostin ja netin osalta vielä niiden käyttötarkoitusta koskevista määrittelyistä voimassa olevissa pykälissä
- Tapaamistilojen rakenteet
- Maksuttomat puhelut
- Puhelun kuuntelun ja tallentamisen laajentaminen vastaamaan kirjeen lukemista